

ORTAOKUL ÖĞRENCİ VELİLERİNİN DİJİTAL EBEVEYNLIK DÜZEYLERİ İLE ÖĞRENCİLERİN AİLE UYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

Burcu Türkan AYDIN¹
Mustafa ATAŞ²

Öz

Teknolojinin günlük yaşamımıza dâhil olmasıyla birlikte, çocuklar da dijital cihazlarla donatılmış bir dünyada büyümek zorunda kalmıştır. Dijital dünyadaki bu gelişim hem ebeveynleri hem de ebeveynlik tutumlarını etkilemeye başlamıştır. Dijital çağın sunduğu koşullarla birlikte ebeveynlerin rolleri de değişime uğramıştır. Çocukların dijital ortamlardan olumsuz olarak etkilenmemeleri, ebeveynlerin sorumluluk üstlenmesini gerekli kılmaktadır. Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin ebeveynlerinin dijital ebeveynlik tutumları ile öğrencilerin aile uyumu arasındaki ilişkileri incelemek için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Nevşehir ve Kars illerinde ortaokul 7. ve 8. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler ve bu öğrencilerin velileri oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilere “Aile Uyum Ölçeği Kısa Formu” ve velilere ise “Dijital Ebeveynlik Farkındalık Ölçeği” uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 25 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi, velilerin dijital ebeveynlik düzeyleri ile öğrencilerin aile uyumu yordama düzeyini saptamak için regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda ebeveynlerin dijital ebeveynlik olumsuz model olma ve dijital ihmal durumlarının öğrencilerin aile uyum puanlarını negatif yönde yordadığı ve ebeveynlerin dijital ebeveynlik verimli kullanım ve risklerden koruma puanlarının öğrencilerin aile uyum puanlarını pozitif yönde yordadığı görülmüştür. Araştırmanın sonuçlarına göre ebeveynlere; dijital cihazların kullanımı noktasında destek almaları ve çocukları ile birlikteyken dijital cihazlarla daha az kullanmaları önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: *Dijital ebeveynlik, aile uyumu, ortaokul öğrencileri.*

¹ Uzman Psikolojik Danışman, Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, E-posta: burcu.turkan@ogr.atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4179-1585

² Uzman Psikolojik Danışman, Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, E-posta: mustafa.atas14@ogr.atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5147-1465

AYDIN, B.T., ATAŞ, M. (2025). Ortaokul Öğrenci Velilerinin Dijital Ebeveynlik Düzeyleri ile Öğrencilerin Aile Uyumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 25(Aile Özel Sayısı Cilt-2), 537-557. DOI:10.21560/spcd.vi. 1647722

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN MIDDLE SCHOOL PARENTS' LEVELS OF DIGITAL PARENTING AND STUDENTS' FAMILY ADJUSTMENT

Abstract

With the integration of technology into our daily lives, children have also had to grow up in a world equipped with digital devices. This development in the digital world has begun to affect both parents and parenting attitudes. With the conditions offered by the digital age, the roles of parents have also undergone change. To prevent children from being negatively affected by digital environments, parents must take responsibility. In this study, a correlational survey model was used to examine the relationship between the digital parenting attitudes of middle school students' parents and the students' family harmony. The study group consisted of students in the 7th and 8th grades of middle school in Nevşehir and Kars provinces in the 2024-2025 academic year and their parents. The 'Family Harmony Scale Short Form' was administered to the students, and the 'Digital Parenting Awareness Scale' was administered to the parents. The data obtained were analysed using the SPSS 25 software package. Correlation analysis was used to determine the relationship between variables, and regression analysis was used to determine the relationship between parents' digital parenting levels and students' family harmony levels. The results of the study showed that parents' negative digital parenting models and digital neglect negatively predicted students' family adjustment scores, while parents' effective use of digital parenting and protection from risks positively predicted students' family adjustment scores. Based on the study's findings, it is recommended that parents seek support regarding the use of digital devices and reduce their use of digital devices when with their children.

Key Words: *Digital parenting, family harmony, middle school students.*

GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, teknolojiyi yaşamımızın ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir. İnternet erişimi ve kullanımı toplumun tüm bireyleri için giderek artmaktadır (Doğan ve Döğer, 2023). Teknolojinin günlük yaşamımıza dâhil olmasıyla birlikte çocuklar da dijital cihazlarla büyümeye başlamıştır. Dijital dünya teknolojinin yararlarından faydalanma fırsatı sunarken aynı zamanda dezavantajları da beraberinde getirmektedir (Yay, 2019). Dijital dünyadaki bu gelişim hem ebeveynleri hem de ebeveynlik tutumlarını etkilemiştir. Dijital çağın sunduğu koşullarla birlikte ebeveynlerin rolleri de değişime uğramıştır. Çocukların dijital ortamlardan olumsuz olarak etkilenmemeleri için ebeveynlerin sorumluluğu göz ardı edilemez. Tüm bu gelişmeler hem dijital ebeveynliği öne çıkarmış hem de aile uyumunu etkilemiştir. Günümüzde iletişim teknolojilerinin sunduğu olanaklar, bireylerin ve ailelerin günlük rutinlerine her zamankinden daha fazla uyum sağlamaya başlamış ve bu durum, sosyal hayatımızda hızlı bir dönüşüme yol açmıştır. Bu değişim, aile yaşamımızı, sosyal ilişkilerimizi ve çevremizle kurduğumuz iletişimi tamamen yeni teknolojik araçların sağladığı olanaklar doğrultusunda yeniden şekillendirmektedir (Aktaş ve Çaycı, 2013).

Dijital ebeveynlik, dijital dünyanın gereksinimlerini anlayarak bu doğrultuda dijital araçları gerektiği ölçüde kullanabilen bireyleri tanımlamaktadır. Bu bireyler dijital imkânların yanı sıra riskleri de gözlemleyerek sanal ortamlarda da gerçek hayattaki gibi hareket ederler. Ayrıca teknolojiye açık oldukları için bu davranışları çocuklarına da aktarabilirler (Yurdakul vd., 2013). Dijital ebeveynlik kavramı, yalnızca çocukların korunmasına yönelik süreçleri değil, aynı zamanda ebeveynlerin dijital platformlarda ebeveynlik becerilerini öğrenmelerini, edindikleri bilgileri diğer ebeveynlerle paylaşımlarını ve gündelik anne-babalık pratiklerini çevrimiçi ortamlarda sürdürmelerini içeren kapsamlı bir süreci ifade etmektedir (Ünlü, 2020). Bu doğrultuda dijital ebeveynliğe dair beş temel rol üzerinde durulabilir. Bu roller “dijital okuryazarlık”, “farkında olma”, “kontrol” “etik” ve “yenilikçilik” olarak karşımıza çıkmaktadır (Keleşoğlu ve Adam, 2020).

Dijital ebeveynlik becerileri; internet ortamında güvenli, yasal ve etik bir şekilde hareket edebilme, dijital platformlarda doğru bilgilere ulaşma,

bu bilgileri üretme ve paylaşma, ayrıca çeşitli teknolojileri etkin bir biçimde kullanabilmeyi barındırır (Çubukçu ve Bayzan, 2013). Teknolojiyi etkin bir şekilde kullanan, güvenli ve yasal bir şekilde internette gezinerek alışveriş yapan ve haberleşen ebeveynler, dijital çağda doğan çocuklarına önemli birer örnek teşkil etmektedir (Özerbaş ve Kuralbayeva, 2018).

Çocuklarıyla teknoloji kullanan ailelerin, sanal ortamda bulunan risklerin farkında olmaları büyük önem taşımaktadır. Hızla değişen ve gelişen teknolojiler etkilerini aile bireyleri arasındaki iletişimde de göstermektedir. Aileler artık çocuklarıyla planladıkları ev içi etkinliklerde de farklı teknolojileri kullanmaktadır (Bilgiç vd., 2011). Yurdakul vd. (2013) ebeveynlerin, sanal ortamlardaki olumsuzlukların bilincinde olmaları, çocuklarının teknoloji bağımlılığını gözlemlemeleri, yaşanabilecek olumsuzlukları çocuklardan önce fark etmeleri ve çocuklarının çevrimiçi ortamlardaki faaliyetlerinden haberdar olmaları gibisorumlulukları olduğunu belirtmiştir. Farkındalık rolünü başarıyla üstlenen dijital ebeveyn, çocuklarını sanal dünyanın tehlikelerine karşı etkin bir şekilde kontrol etmelidir (Zinderen ve Aslan, 2024). İnternet kullanımıyla ilgili güvenlik kaygıları ve çocukların gelişimi açısından neyin uygun olduğuna dair yaşanan sürekli mücadeleler ve çatışmalar, dijital ortamların hem olumlu hem de olumsuz etkiler doğurmasına neden olabilmektedir (Hazer, 2020). Aile uyumu da bu mücadele, çatışma ve kaygılardan etkilenen bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aile uyumu, aile bireyleri arasında sürdürülebilir bir iletişim, empati temelli etkileşim, duygusal yakınlık ve işlevsel rol paylaşımını içeren çok katmanlı bir olgudur. Uyum düzeyi yüksek olan aile yapılarında bireyler, duygusal gereksinimlerini daha sağlıklı yollarla karşılayabilir, stresle başa çıkma becerileri gelişir ve psikososyal açıdan daha dengeli bir gelişim sergilerler (Olson, 2000). Bu bağlamda dijital ebeveynlik, çocukların dijital ortamlardaki etkinliklerini rehberlik ederek yönlendirme, izleme ve sınırlama yoluyla denetlemeyi içeren bir ebeveynlik biçimi olup, aile içi etkileşim ve uyumu doğrudan etkileyen önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Livingstone and Helsper, 2008). Dijital medya araçlarının yaygın kullanımı, aile içi rol dağılımını ve sınırları bulanıklaştırarak aile dinamiklerini zayıflatma riski taşısa da dijital ebeveynlik ilkelerine uygun, bilinçli uygulamalar çocukla

ebeveyn arasındaki bağı kuvvetlendirebilir ve aile içi işleyişi destekleyici bir rol üstlenebilir.

Carvalho (2015) internetin; iletişim, kurallar ve kuşaklar arası çatışmalar gibi aile dinamikleri ve işleyişinin yapı ve süreçlerini etkilediğini vurgulamıştır. Ebeveynler, bir yandan çocuklarının dijital dünyaya katılımını sağlamak için internet kullanımını desteklerken diğer yandan da internetin getirdiği risklerden uzak tutmaları gerektiği ikileminde sıkışıp kalmışlardır (Marsh vd., 2015; Livingstone vd., 2017). Bu gereklilikler arasındaki başarılı bir denge, daha az çatışma ve daha olumlu aile temelli ilişkiler kurulmasına yardımcı olmaktadır.

Aile uyumu ile ilgili güncel akademik tartışmalar çoğunlukla ailelerin teknolojinin olumsuz etkilerini nasıl yöneteceklerine ve azaltacaklarına odaklanmaktadır. Ebeveynlerin çocukların medya kullanımıyla ilgili bazı temel kurallar ve düzenlemeler getirmesi ve onlarla birlikte dijital araçları kullanmalarının ev içindeki çatışmaları azalttığı görülmektedir (Padilla-Walker vd., 2012; Beyens and Beullens, 2016). Mevcut araştırmalarda yine teknolojik gelişmelerin etkilerini yönetme odağında birincil olarak aile birimini vurgulamaktadır (Güler vd. 2016; Festl and Gniewosz, 2019).

Ailelerin dijital iletişim ve sosyal medya gibi alanlarda karşı karşıya kaldıkları problemler uyum ve iyi oluşlarına zarar vermektedir (Mutmainnah and Islam, 2019). Teknolojinin etkisi boşanma oranları, aile içi şiddet ve çocuk suçluluğu gibi sosyo-hukuki sorunlarda da etkisini göstermektedir (Sinta vd., 2021). Bu sorunlar ise teknolojik değişimlerin ailesel ilişkileri nasıl etkilediğinin eleştirel incelemesi ve koruyucu önlemlere ve iş birliğine duyulan acil ihtiyacı vurgulamaktadır.

Aile sistemleri kuramı, aileyi “sistem” olarak ele alırken ailenin anne, baba ve çocukları arasındaki etkileşimden meydana geldiğini ifade eder (Özyurt, 2018). Aile içerisindeki sosyal etkileşimler ve aile bireyleri arasındaki ilişkilerin kalitesi aile uyumunu belirleyen faktörlerdendir (Gönül vd., 2018). Yaşam boyu süregelen aile içi iletişim, aile bireylerinin aynı çatı altında yaşaması dolayısıyla kaçınılmaz bir etkileşim yaratır (Ova, 2023). Gençlerin teknoloji ile etkileşimleri konusunda ebeveynlerinden aldıkları destek ise aile ilişkilerini şekillendirebilir (Kalatzaki and Birtchnell, 2014). Ebeveynlerin

dijital teknolojiyi faydasız bir şekilde kullanmaları ise öğrencilerin sosyal ilişkilerini olumsuz etkileyebilir (Cantekin ve Özen, 2024).

Ebeveynlerin dijital ebeveynlik düzeylerinin, öğrencilerin ifade etmiş oldukları aile uyum düzeyleri üzerinde etkili olduğunu düşünmek olasıdır. Alan yazın incelemesi yapıldığında dijital ebeveynlik ile aile uyumu arasındaki ilişkilerin incelendiği sınırlı sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Literatürde, aile uyumunun özgüven, akademik başarı, aile işlevleri ve ebeveyn tutumları gibi çeşitli psikososyal değişkenlerle ilişkili olduğu görülmektedir (Bayrak ve Kaya, 2022; Kou, 2022; Shek vd., 2024). Bu çalışma ise dijital ebeveyn düzeyinin aile uyumu üzerindeki yordayıcı etkisini incelemesi açısından önemlidir.

Yine uluslararası literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmaların çoğunlukla ya sadece öğrenci ya da sadece ebeveyn örneklemleriyle yürütüldüğü, ebeveyn ve çocuk ortak örneklem grubunun nispeten daha az olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın ebeveyn-çocuk örnekleminde yürütülmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmanın daha önce yapılan aile uyumu araştırmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yapılacak çalışmanın sonucunda dijital ebeveynlik düzeyinin aile uyumunu ne düzeyde yordadığı ve bağımlı-bağımsız değişken arasındaki etki gücü bilgilerine ulaşılabilecektir. Dolayısıyla aile uyumu üzerine yapılacak çalışmalar için yeni bir bakış açısı sunulabilecektir. Yine bu araştırmanın alanyazına kuramsal açıdan katkı sunacağı düşünülmüştür. Yapılan bu araştırmanın ortaokul öğrenci velilerinin dijital ebeveynlik düzeyleri ile öğrencilerin aile uyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi açısından yeni bir çalışma olacağı varsayılmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın amacı ortaokul öğrenci velilerinin dijital ebeveynlik düzeyleri ile öğrencilerin aile uyumu arasındaki ilişkileri belirlemektir. Bu doğrultuda araştırmaya ait diğer alt amaçlar şu şekilde sıralanabilir;

1. Ebeveynlerin olumsuz model olma düzeyleri, öğrencilerin aile uyum düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
2. Ebeveynlerin dijital ihmal düzeyleri, öğrencilerin aile uyum düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

3. Ebeveynlerin dijital teknolojileri verimli kullanım düzeyleri, öğrencilerin aile uyum düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
4. Ebeveynlerin dijital risklerden koruma düzeyleri, öğrencilerin aile uyum düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

YÖNTEM

1. Araştırmanın Modeli

Mevcut araştırmada dijital ebeveynlik farkındalığı ile aile uyumu arasındaki ilişkileri incelemek için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelinde iki veya daha fazla değişken arasında bir ilişkinin olup olmadığının ortaya konulması amaçlanmaktadır. (McMillan and Schumacher, 2010; Creswell, 2011).

2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Nevşehir ve Kars illerinde ortaokul 7. ve 8. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler ve bu öğrencilerin velileri oluşturmaktadır. Örneklemen seçiminde “Uygun Örneklem Tekniği” kullanılmıştır. Bu teknik olasılığa dayalı olmayan örneklem yöntemlerinden olup en önemli yararı katılımcıların erişilebilirliğinin kolay olmasıdır (Fraenkel and Wallen, 2003). Çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Öğrencinin Yaşadığı Şehir	N	%
Nevşehir	134	38.8
Kars	211	61.2
Öğrencinin Cinsiyeti		
Kız	178	51.6
Erkek	167	48.4
Öğrencinin Sınıf Düzeyi		
7. sınıf	170	49.3
8. sınıf	175	50.7
Öğrencinin Yaşı		

12	88	25.5
13	172	49.9
14	85	24.6
Ebeveynin cinsiyeti		
Kadın	167	48.4
Erkek	178	51.6
Ebeveynlerin evlilik süresi		
12-15 yıl	96	27.8
16-20 yıl	137	39.7
21-25 yıl	53	15.4
25 ve üzeri	53	15.4
Boşanmış	6	1.7
Toplam	345	100

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin %38,8'inin Nevşehir ilinde, %61,2'sinin Kars ilinde olduğu; öğrencilerden %51,6'sının kız, %48,4'ünün erkek olduğu; öğrencilerden %49,3'ünün 7.sınıf, %50,7'sinin 8.sınıfta öğrenim gördüğü; 13 yaş grubundaki öğrencilerin diğerlerinden daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca ebeveynlerin %48,4'ünün kadın, %51,6'sının erkek olduğu ebeveynlerin evlilik sürelerine bakıldığında ise 12-15 yıl arası evliliklerin %27,8, 15-20 yıl arası evliliklerin %39,7, 21-25 yıl arası evliliklerin %15,4, 25 yıl ve üzeri evliliklerin %15,4 ve boşanmış ebeveynlerin %1,7 olduğu gözlenmektedir.

3. Veri Toplama Araçları

3.1 Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların demografik bilgilerini saptamak amacıyla hazırlanan Kişisel Bilgi Formu'nda katılımcı öğrencilerden yaşadığı şehir, kademe (sınıf) düzeyi, cinsiyeti, yaşı; katılımcı ebeveynlerden cinsiyeti, evlilik süresi bilgilerini elde etmeye yönelik sorular bulunmaktadır.

3.2 Dijital Ebeveynlik Farkındalık Ölçeği

Manap ve Durmuş'un (2020) geliştirdiği bu ölçek toplam 16 madde ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar; risklerden koruma, verimli kullanım, olumsuz model olma ve dijital ihmal olarak ifade edilmiştir. Ölçek 5'li Likert tipine göre derecelendirilmiştir. Ölçeğin alt boyutları ayrı ayrı

olarak değerlendirilmektedir. Risklerden koruma ve verimli kullanım alt boyutlarından yüksek puan alınması dijital ebeveynlik farkındalığının güçlü olduğunu gösterirken; olumsuz model olma ve dijital ihmal alt boyutlarından yüksek puan alınması ise dijital ebeveynlik farkındalığının zayıf olduğunu ortaya koymaktadır. Güvenirlik bulguları incelendiğinde; ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları olumsuz model olma alt boyutu için .80; dijital ihmal alt boyutu için .78; verimli kullanım alt boyutu için .72 ve risklerden koruma alt boyutu için .63 olduğu görülmüştür.

3.3 Aile Uyumu Ölçeği

Aile uyumunu ölçmek amacıyla Kavikondala vd. (2016) tarafından geliştirilmiştir. Duman-Kula vd. (2018) aracılığıyla Türkçe'ye uyarlaması yapılan Aile Uyum Kısa Formu Ölçeği 5 maddeden oluşmaktadır. **Ölçek 5'li** Likert tipine göre derecelendirilmiştir. Ölçekteki puanlar yükseldikçe aile uyumunda da yükselme görülmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .92 olarak bulunmuştur.

4. Verilerin Toplanması

Veriler toplanmadan önce Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Etik Kurulu Başkanlığı'ndan araştırma yapma izni alınmıştır (Tarih: 25.07.2024, Sayı:12, Karar No:28).

Araştırma için evreni temsil ettiği düşünülen ortaokul öğrencileri ve velileri seçilmiştir. Ebeveynlere öğrenciler aracılığı ile "Dijital Ebeveynlik Farkındalık Ölçeği" gönderilmiş, veli gruplarından araştırmanın amacı açıklanarak katılımın gönüllü olduğu ifade edilmiş ve ölçek formunun iki gün içinde geri gönderilmesi rica edilmiştir. Ebeveynlerden gelen formlar doğrultusunda öğrenci no ile tespit edilen öğrencilere ise "Aile uyumu ölçeği" okul psikolojik danışman ve rehber öğretmeni tarafından bir haftalık süreçte uygulanmıştır. Ölçek uygulaması sırasında gönüllülük ilkesi esas alınmıştır ve katılımcıların ölçeğe olabildiğince dürüst bir şekilde cevap vermeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca ölçek sonuçlarının başkaları ile paylaşılmaması için gizlilik ilkesi gözetilerek araştırmalarda kullanılacağı açıklanarak güven oluşturulmaya çalışılmıştır. Ölçeklerin uygulanma dönemi 2024-2025 öğretim yılı güz dönemi ocak ayıdır.

5. Verilerin Analizi

Çalışma sonucunda toplanan veriler bilgisayar ortamında SPSS.25 paket programı ile analiz edilmiştir. Öncelikle araştırma ölçek puanlarının basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmış ve verilerin normal dağıldığı (± 1) görülmüştür (Hair vd., 2013). Çalışmanın bulguları korelasyon ve regresyon analizi yapılarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Dijital ebeveynlik farkındalık ve aile uyumu ölçeğine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Dijital Ebeveynlik Farkındalığı ile Aile Uyumu Ölçeğinin Tanımlayıcı Değerleri

Değişkenler	N	$\bar{X}$	SS
1.Aile Uyumu	345	20.88	3.43
2.Dijital İhmal	345	7.84	2.77
3.Olumsuz Model Olma	345	7.74	2.74
4.Verimli Kullanım	345	15.94	2.92
5.Risklerden Koruma	345	14.87	3.43

Bulgulara ilişkin veriler değerlendirildiğinde, Aile Uyumu Ölçeğinin Toplam ortalaması ($\bar{X}=20.88$, $SS=3.43$), Dijital Ebeveynlik Ölçeği Dijital İhmal ortalaması ($\bar{X}=7.84$, $SS=2.77$), Olumsuz Model Olma ortalaması ($\bar{X}=7.74$, $SS=2.74$), Verimli Kullanım ortalaması ($\bar{X}=15.94$ $SS=2.92$), Risklerden Koruma ortalaması ($\bar{X}=14.87$, $SS=3.43$)’ tür.

Dijital ebeveynlik farkındalığı ile aile uyumu düzeyleri arasındaki ilişkileri değerlendirmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi uygulanmış ve bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Dijital Ebeveynlik Farkındalığı ile Aile Uyumu Düzeyleri Arasındaki İlişkiler

Değişkenler	1	2	3	4	5
1.Aile Uyumu	1				
2.Olumsuz Moel	-.45*	1			
3.Dijital İhmal	-.44*	.48*	1		
4.Verimli Kullanım	.48*	-.48*	-.44*	1	
5.Risklerden Koruma	.51*	.51*	-.47*	.50*	1

*p<.05

Bulgulara ilişkin veriler değerlendirildiğinde, soruya ilişkin yapılan analiz sonucunda öğrencilerin Aile Uyumu (AUÖ) düzeyleri ile DEÖ Olumsuz Model Olma ($r=-.45$, $p<.05$) ve DEÖ Dijital İhmal ($r=-.44$, $p<.05$) düzeyleri arasında orta düzeyde negatif korelasyonlar görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin Aile Uyumu (AUÖ) düzeyleri ile DEÖ Verimli Kullanım ($r=.48$, $p<.05$) ve DEÖ Risklerden Koruma ($r=.51$, $p<.05$) düzeyleri arasında orta düzeyde pozitif korelasyonlar olduğu görülmüştür.

Dijital ebeveynlik farkındalığının aile uyumunu üzerindeki yordayıcılığını test etmek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Dijital Ebeveynlik Farkındalığının Aile Uyumunu Yordamasına İlişkin Bulgular

Model	Yordayıcı Değişkenler	B	S.H	β	t	p
1	Sabit	13,278	,708		18,74	,000
	Risklerden koruma	,511	,046	,511	11,01	,000
2	Sabit	9,858	,891		11,05	,000
	Risklerden koruma	,362	,051	,362	7,10	,000
	Verimli kullanım	,354	,060	,300	5,88	,000
3	Sabit	13,623	1,342		10,15	,000
	Risklerden koruma	,299	,053	,299	5,65	,000
	Verimli kullanım	,292	,061	,248	4,76	,000
	Dijital ihmal	-,235	,063	-,190	-3,70	,000

4	Sabit	15,685	1,586	9,88	,000
	Risklerden koruma	,263	,055	,263	,000
	Verimli kullanım	,256	,063	,218	,000
	Dijital ihmal	-,195	,065	-,157	,003
	Olumsuz model	-,164	,068	-,131	,017

1.Model: $R^2=.26,1$, $F_{(1-343)} = 121,375$; 2. Model: $R^2= .068$, $F_{(2-342)} = 83.958$;
 3.Model: $R^2= .026$, $F_{(3-341)} = 62, 621$; 4. Model: $R^2= .011$, $F_{(4-340)} = 49,054$; * $p<.05$

Tablo 4 ebeveynlerin olumsuz model olma, dijital ihmal, verimli kullanım ve risklerden koruma dijital farkındalıklarının öğrencilerin aile uyumu düzeylerini anlamlı olarak yordadığını göstermektedir. Bulgulara ilişkin veriler değerlendirildiğinde, araştırmanın birinci alt amacına yönelik yapılan analiz sonucunda ebeveynlerin olumsuz model olma düzeylerinin, öğrencilerin aile uyum düzeylerini negatif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Araştırmanın ikinci alt amacına yönelik yapılan analiz sonucunda ebeveynlerin dijital ihmal düzeylerinin, öğrencilerin aile uyum düzeylerini negatif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Araştırmanın üçüncü alt amacına yönelik yapılan analiz sonucunda ebeveynlerin dijital teknolojileri verimli kullanım düzeylerinin, öğrencilerin aile uyumu düzeylerini pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Araştırmanın dördüncü ve son alt amacına yönelik yapılan analiz sonucunda ebeveynlerin çocuklarını dijital risklerden koruma düzeylerinin, öğrencilerin aile uyumu düzeylerini pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Öğrencilerin aile uyumunu yordayan değişkenlere ilişkin aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre 1. aşamada risklerden korumanın aile uyumunun %26,1'ini, 2. aşamada verimli kullanımın aile uyumunun %6,8'ini, 3. aşamada dijital ihmalin aile uyumunun %2,6'sını, 4. aşamada olumsuz modelin aile uyumunun %1,1'ini açıklamaktadır. Sonuç olarak dijital ebeveynlik farkındalık ölçeğine ilişkin alt boyutlar öğrencilerin aile uyumunun %36,6'sını açıklamaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışma ortaokul öğrencilerinin ebeveynlerinin dijital farkındalıkları ile öğrencilerin aile uyumları arasındaki ilişkileri açıklayan çeşitli bulgular sunmuştur. Sonuçlar dijital ebeveyn farkındalık ölçeğinin risklerden koruma

ve verimli kullanım ile aile uyumu arasında pozitif, olumsuz model olma ve dijital ihmal ile aile uyumu arasında negatif ilişkilerin olduğunu göstermiştir. Bulgular dijital ebeveynlik farkındalık ölçeğinin risklerden koruma, verimli kullanım, dijital ihmal ve olumsuz rol model olma alt boyutlarının öğrencilerin aile uyum düzeylerini anlamlı bir düzeyde yordadığını ortaya çıkarmıştır.

Aile sistemleri kuramı, bireyin davranışlarını aile içindeki etkileşimler bağlamında ele alır. Kurama göre, her birey diğer aile üyeleriyle karşılıklı etkileşim hâlinindedir ve bu dinamik yapı bireyin tutum ve davranışlarını şekillendirir. Ayrıca her bireyin kendine özgü bir mizaca sahip olduğu kabul edilir (Goldenberg and Goldenberg, 2017). Dijital medya odaklı durumu aile sistemleri teorisi içinde yeniden çerçevelemek için, birey farklılaşmaya çalışmaktadır ancak bunu yaparken çekirdek aile içindeki beklentileri ve değerleri ihlal edebilir. Bu noktada koruyucu rolünü üstlenen bir ebeveyn, ergenin mesajlarını, e-postalarını ve sosyal medya kullanımını takip ederek bunlara yorum yapar. Ergen ise sosyal medyada farklı uygulama ve içerikleri kullanır. Ebeveynler bu durumdan rahatsız olur ve bu internet sitesine veya uygulamaya ergenin erişimini kısıtlar, bu da ebeveyn ile ergen arasında çatışmaya neden olur (Dalope, 2018). Bu açıdan bakıldığında ebeveynlerin dijital araçları verimli kullanmaları ve çocuklarını dijital dünyanın sebep olacağı çeşitli risklerden koruyarak onlara olumlu örnek olmaları ve ihmalkârlık davranışı sergilememeleri ergenlerin aile uyumlarına olumlu yönde etkide bulunarak onların sağlıklı bireyler olarak yetişmelerini sağlayacaktır.

Araştırmanın sonuçları dijital ebeveyn farkındalık ölçeğinin risklerden koruma ve verimli kullanımının aile uyumunu pozitif yordadığını göstermiştir. Alan yazında bu araştırma sonuçlarını destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin; Yaman vd. (2021) ebeveynlerin çocuklarını dijital ortamdaki risklerden korumak için çoğu zaman bilgilendirme yaptıklarını belirtmiştir. Benzer araştırmalara bakıldığında anne ve babaların dijital ebeveynlik farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu durumlarda çocuklarına dijital araçlarda ve internette güvenli davranışları öğretmede daha başarılı oldukları ve böylece çocuklarını dijital dünyanın yarattığı risklerden koruma konusunda daha başarılı oldukları sonucu ortaya konmuştur (Redmiles, 2018; Türkel, 2021).

Dijital ebeveynlik farkındalığı alt boyutlarından verimli kullanma farkındalığına yönelik alanyazında çıkan bulgular incelendiğinde kullanım süresi arttığında verimli kullanım farkındalıklarının da arttığı tespit edilmiştir (Dulkadir-Yaman, 2019; Bostancı ve Çakır, 2022). Araştırma sonuçlarıyla benzer şekilde ebeveynlerin dijital araçları verimli kullanma ile sağlıklı dijital ebeveynlik sergileme ve aile uyumunu ele alan çalışmalara bakıldığında dijital araçlarla geçirilen vakit arttıkça dijital ebeveynlik farkındalığının azaldığı belirtilmektedir (Güner, 2019; Yıldırım, 2021). Ebeveynlerin dijital aletlerin başında geçirdikleri süreyi sınırlandıramadıkları takdirde hem çocuklarının aile uyumuna olumsuz etkide bulunacakları hem de çocuklarına dijital cihazları verimsiz kullanma konusunda olumsuz model olacakları söylenebilir. Bu durum çocukların dijital ortamlarda risk altında kalmaları sonucunu doğurabilmektedir. Böylelikle ebeveynlerin dijital ortamlarda geçirdikleri süre arttıkça olumsuz örnek olma durumunun arttığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonuçlarından farklı olarak ebeveynlerin dijital araçlarla geçirdikleri süre ve dijital araçları verimsiz kullanmanın dijital ebeveynlik ve aile uyumunu etkilemediğine yönelik çalışmalar da bulunmaktadır (Türkel, 2021). Verimli kullanma düzeyi ve risklerden koruma alt boyutlarını birlikte ele alan çalışmalara bakıldığında ise bu iki düzey arttıkça ebeveynlerin dijital cihazları kullanım süresinin azaldığı ve aile içi uyumun arttığı görülmektedir (Hu vd., 2018). Ebeveynlerin dijital ortamlarda geçirmiş oldukları süreyi verimli ve sınırlı kullanmaları sonucunda çocukların da dijital ortamlarda geçirmiş oldukları sürenin düştüğü ve aile uyumu konusunda daha başarılı oldukları söylenebilir.

Ebeveynlerin dijital araçların faydaları ve zararları hakkında bilgi sahibi olmaları, güncel teknolojik gelişmeleri takip etmeleri, çocuklarını dijital araçları kullanırken karşılaşılabilecekleri risklerden korumak için almaları gereken önlemlerle ilgili bilgi vermeleri aile uyumunun artmasını sağlayabilir. Dijital ebeveynlik farkındalığı yüksek olan anne ve babalar çocuklarının dijital araçlarla olan ilişkilerinin olumlu gelişmesini sağlayarak, kullanım süresi, kullanım amacı gibi durumlarda bilgilendirme yapabilir. Çocuğuna dijital araçların kullanımı konusunda olumlu model olan ebeveyn, çocuğunun güvenli kullanımını sağlayarak onu risklerden korumuş olabilir. Ebeveynlerin

doğru ve bilinçli tutumları ise çocuğun dijital araçları verimli kullanmasını sağlayacaktır. Böylece çocuğun dijital araçları verimli kullanımı aile içinde oluşabilecek herhangi bir çatışmayı ya da uyum sorunlarını önleyebilir.

Araştırmanın sonuçları dijital ebeveyn farkındalığının dijital ihmal ve olumsuz model olma alt boyutlarının öğrencilerin aile içi uyum düzeyini olumsuz yordadığını ortaya koymaktadır. Alan yazında bu araştırma sonuçlarını destekleyen çalışmalar bulunmaktadır.

Örneğin; Yazıcı ve Özcan (2021) ebeveynlerin dijital cihaz kullanımında çocuklarına karşı gösterdikleri olumsuz davranışları çocuklarında gösterdiklerini ortaya çıkarmıştır. Benzer bir çalışmada Toran vd. (2016) ebeveynler çocukların dijital oyun bağımlılıklarının sebeplerinden birinin de kendilerini örnek almaları olarak belirlemiştir. Alanyazındaki çalışmalar ebeveynlerin dijital teknolojileri sağlıklı kullanımının aile içi ilişkileri olumsuz etkilediğini göstermektedir (Mojaz vd., 2015; Ümmet ve Ekşi, 2016).

Alanyazındaki çalışmalara bağlı olarak; dijital ebeveynlikle ilgili sorunlar, ebeveynlik sorumluluklarını da yerine getirmeye engel oluşturabilir. Çocukların bulunduğu ortamlarda dijital cihazların uzun süreli kullanımı gerçekleşebilmektedir. Uzun süreli dijital cihaz kullanan anne ve babalar, çocuklarıyla ilgilenmek yerine daha çok bu cihazlar ile vakit geçirmeyi seçebilmektedir. Bu zaman dilimlerinde çocuklar da dijital araçlara yönelebilmektedir. Ebeveynler, bu cihazlarla vakit geçirdikleri için bu zaman dilimleri içerisinde çocuklarını hem kullanım şekli hem de kullanım süresi açısından denetlemekte zorlanmaktadır. Bu gibi olaylar neredeyse her gün yaşanabilmektedir. Çocukların, ebeveynlerinin dijital cihazlar ile zaman geçirdiği vakitlerde aldıkları hazzı gözlemleyerek, benzer davranışı sergileyebilir.

Rode (2009), ebeveynlerin dijital cihaz kullanımını sağlıklı bir şekilde yerine getirememesinin çocuklarda aile içim uyum problemlerini arttırabileceğini belirtmiştir. Aile içi uyumun sağlıklı oluşu, parçalanmış aile vb. durumlar ailede yer alan tüm kişilerin duygu, düşünce ve davranışlarına olumsuz etkide bulunmaktadır (Çivitci vd., 2009). Anne babaların ebeveynlik görevlerinin bir parçasının dijital ebeveynlik olduğu düşünüldüğünde; bu farkındalığın

yetersiz oluşunun dijital ihmale ve olumsuz davranışlar sergilenmesine ve bu duruma bağlı olarak çocuklarda aile içi uyum sorunlara yol açabilir.

Manap (2020), dijital araçları daha uzun süre kullanan ebeveynlerin çocuklarını daha çok ihmal ettiklerini ifade etmiştir. Ebeveynlerin dijital cihazları kullanma süreleri arttıkça çocuklarıyla ilgilenme süreleri azalmakta ve bu cihazlarla geçirilen süre çocukların yanında gerçekleşmektedir. Bu durum çocukların dijital açıdan ihmal edilmesine ve uyum açısından olumsuz yönde etkilenmelerine neden olmaktadır. Yaman vd. (2021) ebeveynlerin çocuklarının dijital araçları kullanımını yönetme konusunda yetersiz kaldıklarını belirtmektedir. Dijital ebeveynliğe dair farkındalık düzeyi düşük olan ebeveynlerin, çocuklarının da teknoloji kullanımına dair farkındalık düzeylerinin zayıf olabilir. Bu durumun dijital ihmale ve böylelikle çocuklarda aile içi uyum becerilerinde çeşitli zorluklar yaşanmasına sebep olabilir.

ÖNERİLER VE SINIRLILIKLAR

Bu çalışmanın bulguları, dijital ebeveynlikte farkındalık ve çocukların aile uyumu sonuçlarına dair var olan bilgilere katkıda bulunmaktadır. Bununla beraber bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle bu araştırma, kesitsel nitelikte bir araştırma olduğu için dijital ebeveynlik ya da aile uyumu düzeylerinde görülen farklılıklar hakkında yeterli bilgiyi sağlayamamıştır. Bundan dolayı boylamsal verilerden yararlanan araştırmalarla anne babalarda dijital ebeveynliğin zaman içindeki değişim durumu izlenebilir. Bunun yanında araştırmada bütün olası bireysel faktörler analiz kısmında ölçülmemiştir. Çalışmaya katılanların dijital cihazları kullanma durumlarına dair detaylar; dijital cihazları kullanım süresi, dijital cihazları kullanım amacı, dijital cihazların yoğun olarak kullanıldığı ortam vb. gibi faktörler bu araştırmada incelenmemiştir. Demografik bilgi formunda daha ayrıntılı bilgileri kapsayan sorulara yer verilerek anne babaların dijital ebeveynlik düzeyleri incelenebilir. Üçüncüsü, bulgularımız yalnızca anne babaların dijital ebeveynlik ve çocukların aile uyumu düzeylerini ölçmekle sınırlıdır. Bundan sonra yapılacak çalışmalar, ebeveyn tutumları, farklı yaşam olayları vb. birtakım potansiyel nedenlerle beraber aile uyumundaki değişim durumunu araştırabilir. Bu çalışmadaki bulguların, aile uyumu düşük olan öğrencilerin ebeveynlerine dijital ebeveynliğe yönelik farkındalık kazandırma

programlarının oluşturulması bakımından etkileri olabilir. Bununla birlikte dijital araçların kullanımının bütün dünyada gittikçe çeşitlenerek arttığı göz önüne alındığında bu verilerin gelecekte yapılacak olan araştırmalarda ruh sağlığı alanında çalışmalarını yürüten uzmanlarca kullanımı önerilir.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre ergenlerin gelecek yıllarda bilinçli teknoloji kullanıcısı kişiler olabilmeleri ve aile içi uyum beceri düzeylerinin yüksek olması için ebeveynlere birtakım önerilerde bulunulabilir. Ailelere sağlıklı aile içi ilişkiler ve çocukla sağlıklı ilişkiler kurmaları önerilebilir. Yetişkin ebeveynler dijital araçlardan uzak durmak yerine, genç yetişkin ebeveynlerden dijital araç kullanımı konusunda destek alabilirler. Ebeveynler, çocukları ile birlikteyken akıllı telefon ile geçirdikleri süreyi en aza indirebilirler. Mevcut araştırmanın Nevşehir ve Kars illeri haricindeki farklı illerde öğrenim gören öğrencilere ve onların ebeveynlerine ulaşarak yürütülmesi sonucu elde edilecek sonuçlar ilgili paydaşlarla paylaşılabilir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, C., Çaycı, B. (2013). Yeni enformasyon ve iletişim teknolojilerinin sosyal hayattaki rolü. *Uluslararası Medya Çalışmaları Sempozyumu*, 5, 2020.
- Bayrak, M., Kaya, F. (2022). The role of family functioning in the development of self-esteem and academic success in early adolescence. *International Journal of Family Studies*, 12(3), 55-69.
- Beyens, I., Beullens, K. (2016). Parent-Child Conflict About Children's Tablet Use: The Role of Parental Mediation. *New Media and Society*, 19, 1-16.
- Bilgiç, H. G., Duman, D., Seferoğlu, S. S. (2011, Şubat 2-4). *Dijital yerlilerin özellikleri ve çevrim içi ortamların tasarlanmasındaki etkileri* [Tam Metin]. XIII. Akademik Bilişim Konferansı, Malatya, Akademik Bilişim, s. 1-7.
- Bostancı, S., Çakır, R. (2022). Erken çocukluk çağında çocuğu olan ebeveynlerin, çocuklarına medya kullandırmadaki aracılıkları ve dijital ebeveynlik farkındalıklarının incelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education*, 7(2), 86-116.
- Cantekin, O. F., Özen, U. (2024). An examination of the relationship between family climate, emotional authenticity, and technology addiction among university students. *International Journal of Technology in Education*, 7(4), 846-869.
- Carvalho, J., Francisco, R., Relvas, A. (2015). Family functioning and information and communication technologies: How do they relate? A literature review. *Computers in Human Behavior*, 45, 99-108.
- Creswell, J. W. (2011). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. New Jersey: Pearson Education International.
- Çivitci, N., Çivitci, A., Fiyakalı, N. C. (2009). Anne-babası boşanmış ve boşanmamış olan ergenlerde yalnızlık ve yaşam doyumu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 493-525.
- Çubukçu, A., Bayzan, Ş. (2013). Türkiye'de dijital vatandaşlık algısı ve bu algıyı internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı ile artırma yöntemleri. *Middle Eastern and African Journal of Educational Research*, 5, 148-174.
- Dalope, K. (2018). Digital media use in families. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 27(2), 145-158.
- Doğan, D. A., Döğer, S. S. (2023). Annelerin dijital ebeveynlik tutumları ile aile-çocuk internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 9(1), 1-14.
- Dulkadir-Yaman, N. (2019). *Çocukların bakış açısıyla internet kullanımlarına ilişkin ebeveyn arabuluculuğunun incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi EBE, Eskişehir.
- Festl, R., Gniewosz, G. (2019). Role of mothers and fathers internet parenting for family climate. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(6), 1764-1784.

- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. (2003). How to design and evaluate research in education (5th ed.). New York: McGraw-Hill Publishing Co.
- Goldenberg, I., Goldenberg, H. (2017). *Family therapy: An overview* (9th ed.). Cengage Learning.
- Gönül, B., Baş, H. I., Acar, B. Ş. (2018). Aile İklimi Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik açıdan incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 8(50), 165-200.
- Güler, N., Bayzan, Ş., Güneş, A. (2016). İnternette Çocuklara Yönelik Riskler ve Ailelerin Bilinçlendirme Faaliyetlerindeki Rolü. *Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Sempozyumu*, 1-11.
- Güner, U. (2019). *Ortaöğretim kurumları öğrencilerinin cep telefonu bağımlılığının yordayıcısı olarak bilinçli farkındalık* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi EBE, Samsun.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., Tatham, R. L. (2013). *Multivariate Data Analysis* (8th ed.). Edinburgh Gate, Harlow: Pearson Education Limited.
- Hazer, O. (2020). Yeni medya ve iletişim teknolojileri: Ailede sosyal etkileşim. A. G. Baran, O. Hazer and M. S. Öztürk (Ed.), *Gençlik ve Dijital Çağ İçinde* (s. 92-102). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Hu, B. Y., Johnson, G. K., Wu, H. (2018). Screen time relationship of Chinese parents and their children. *Children and Youth Services Review*, 94, 659-669.
- Kalatzaki, A. E., Birtchnell, J. (2014). The impact of early parenting bonding on young adults' Internet addiction, through the mediation effects of negative relating to others and sadness. *Addictive Behaviors*, 39(3), 733-736.
- Kavikondala, S., Stewart, S. M., Ni, M. Y., Chan, B. H., Lee, P. H., Lam, W. W. (2016). Structure and validity of family harmony scale: An instrument for measuring harmony. *Psychological Assessment*, 28(3), 307-318.
- Keleşoğlu, F., Adam, F. (2020). Covid-19 sürecinde dijital ebeveynlik ile anne-baba stresi arasında yordayıcı ilişkiler. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 7(2), 70-102.
- Kou, S. (2022). The relationship between parenting style and self-esteem in adolescents. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 5, 307-312.
- Kula, M. D., Ekşi, H., Demirci, İ. (2018). Aile Uyum Ölçeğinin Türkçe formunun psikometrik özellikleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 97-106.
- Livingstone, S., Helsper, E. J. (2008). Parental mediation of children's internet use. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 52(4), 581-599.
- Livingstone, S., O'lafsson, K., Helsper, E. J., Lupia'n̄ez-Villanueva, F., Veltri, G. A., Folkvord, F. (2017). Maximizing Opportunities and Minimizing Risks for Children

- Online: The Role of Digital Skills in Emerging Strategies of Parental Mediation. *Journal of Communication*, 67, 82-105.
- Manap, A., Durmuş, E. (2020). Dijital ebeveynlik farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 978-993.
- Marsh, J., Hannon, P., Lewis, M., Ritchie, L. (2015). Young Children's Initiation Into Family Literacy Practices in the Digital Age. *Journal of Early Childhood Research*, 15(1), 47-60.
- McMillan, J. H., Schumacher, S. (2010). *Research in education: Evidence-based inquiry*. New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Mojaz, Z. H., Paydar, M. R. Z., Ebrahimi, M. E. (2015). The relationship between the internet addiction and the use of Facebook with marital satisfaction and emotional divorce among married university students. *Indian Journal of Fundamental and Applied Life Science*, 5(3), 709-717.
- Mutmainnah, A. N., Islam, N. (2019). Penggunaan gadget terhadap perilaku dan intensitas komunikasi keluarga (Studi Kasus Kecamatan Soreang Kota Parepare). *Komunida: Media Komunikasi dan Dakwah*, 9(2), 143-160.
- Olson, D. H. (2000). Circumplex model of marital and family systems. *Journal of Family Therapy*, 22(2), 144-167.
- Ova, M. (2023). *Üniversite öğrencilerinde aile iklimi ile çocukluk çağı travmaları ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sabahattin Zaim Üniversitesi EBE, İstanbul.
- Özerbaş, M. A., Kuralbayeva, A. (2018). Türkiye ve Kazakistan'daki öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 16-25.
- Özyurt, C. (2018). Değişen aile, toplum, kültür yapılarında çocuk algıları, Canatan, K., Yıldırım, E., (Ed.), Aile Sosyolojisi: Açılım Kitap.
- Padilla-Walker, L. M., Coyne, S. M., Fraser, A. M., Dyer, W. J., Yogason, J. B. (2012). Parents and adolescents growing up in the digital age: latent growth curve analysis of proactive media monitoring. *Journal of Adolescence*, 35(5), 1153-1165.
- Redmiles, E. (2018, June). Net benefits: Digital inequities in social capital, privacy preservation, and digital parenting practices of US social media users. In *proceedings of the international AAAI conference on web and social media* (Vol. 12, No. 1).
- Rode, J. A. (2009, September). Digital parenting: Designing children's safety. In *People and computers XXIII celebrating people and technology*. BCS Learning and Development.
- Shek, D. T. L., Leung, K. H., Li, L., Dou, D., Zhu, X. (2024). *How does family functioning contribute to academic-related outcomes of Chinese adolescents: The mediating role of spirituality*. *Frontiers in Psychology*, 15, 1357473.
- Sinta, R., Ajun J. S., Astuti, D. (2021). Peran pendidikan agama islam dalam keluarga dan masyarakat. *Edumaspul: Jurnal Pendidikan*.

- Toran, M., Ulusoy, Z., Aydın, B., Deveci, T., Akbulut, A. (2016). Çocukların dijital oyun kullanımına ilişkin annelerinin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(5), 2263-2278.
- Türkel, N. (2021). *Ebeveynlerin sosyal medya bağımlılık düzeyleri ile dijital ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Ümmet, D., Ekşi, F. (2016). Türkiye'deki genç yetişkinlerde internet bağımlılığı: Yalnızlık ve sanal ortam yalnızlık bağlamında bir inceleme. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 3(1), 29-53.
- Ünlü, D. G. (2020). Dijital ebeveynlik ve mobil uygulamalar: Dijital ebeveynlerin mobil uygulama kullanım pratiklerinin incelenmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 50, 56-73.
- Yaman, F., Çubukçu, A., Küçükali, M., Yurdakul, İ. K. (2021). An investigation of parents' use of digital media. *Shanlax International Journal of Education*. 10(1), 76-88.
- Yay, M. (2019). *Dijital ebeveynlik*. İstanbul: Yeşilay Yayınları.
- Yazıcı, Z. N., Özcan, E. N. (2021). Annelerdeki teknoloji bağımlılığı düzeyi ile dijital ebeveynlik düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *19 Mayıs Üniversitesi İnsan Bilimleri Dergisi*, 2(1), 15-28.
- Yıldırım, B. (2021). *Okul öncesi çocukların medya araçları kullanımlarında annelerin medya aracılık rolleri ve bilinçli farkındalıklarının incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi, İstanbul.
- Yurdakul, İ. K., Dönmez, O., Yaman, F., Odabaşı, H. F. (2013). Dijital ebeveynlik ve değişen roller. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(4), 883-896
- Zinderen, A., Aslan, D. (2024). Ebeveynlerin dijital ebeveynlik rollerini üstlenme süreçlerinin çocukların bilinçli medya tüketimine yansımaları. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 46, 75-96.